

Benešov nad Ploučnicí

Kraj: Ústecký

Správní obvod: Děčín

Nadmořská výška: 210 m n. m.

Počet obyvatel: 3 579

Adresa URL: www.benesovnpl.cz/

Okres: Děčín

GPS souřadnice: 50.741589N, 14.312388E

První pís. zmínka: 1392 (632 let)

PSČ: 407 22

Památky a zajímavosti Benešov nad Ploučnicí

Gotický kostel Narození panny Marie byl postaven v 15. století. Městské hradby byly připojeny ke kostelu a do dnešních dnů se část tohoto opevnění dochovala. Ke kostelu byla v pozdějších letech přistavěna Salhausenská kaple. Kolem kaple si můžeme prohlédnout několik náhrobků postavených v renesančním a barokním slohu. Mezi nejvíce navštěvované památky v Benešově patří Horní a Dolní zámek. Cestou od kostela k Hornímu zámku budeme procházet kolem pozdně gotických domů. Dům číslo 51 sloužil v 16. století jako kamenická dílna a na počátku 18. století byl tento dům připojen k pivovaru, stojícímu v sousedství. Ke konci 18. století byl dům poničen požárem, ale později byl rekonstruován. Dům Konojedů, který se může pochlubit renesančními štíty byl postaven v roce 1552, a od roku 1705 byl tento dům používán jako špitál. Dům číslo 71 byl postaven v 16. století a na počátku 17. století byl přestavěn. V interiéru domu je síťová klenba s lunetami. Uprostřed náměstí stojí barokní Mariánský sloup z 18. století. Nedaleko náměstí jižním směrem k řece Ploučnici se můžeme podívat na kolonii dělnických domů. Historické centrum města bylo v roce 1992 vyhlášeno městskou památkovou zónou.

Dolní zámek

Janův palác je obdélná budova s podélnou osou západ - východ. Nad přízemím s klenutými, převážně hospodářskými místnostmi a plochostropým patrem se sedmi místnostmi je pod vysokou sedlovou střechou se štíty ve tvaru oslíh hřbetů půdní obytné patro a užité polopatro. Vertikální komunikaci zabezpečuje schodiště, umístěné zčásti ve věži, přiložené k jižnímu průčelí. Její střecha je jehlancová, s osmibokou lucernou. Všechna okna paláce jsou obdélná, s tesanými ostěními, zčásti sdružená.

Se sousedním Wolfovým palácem je Janův spojen krytou chodbou, přiloženou v úrovni prvního patra ke spojovací zdi, jíž prochází malý portálek z náměstí do nádvoří.

Wolfův palác má vzdor svému pozdějšímu vzniku a množství renesančních dekorů stále v podstatě gotický charakter. Je to dáno především jeho extrémní vertikality: i podélné průčelí do náměstí je vyšší, než delší. V přízemí najdeme hlavní vstup na nádvoří v podobě průjezdu s portálem, dekorovaným tesanou edikulou a reliéfem se Salhausenským erbem. Nad ním je v každém ze dvou pater dvojice sdružených oken. Dominantním prvkem východní fasády, obrácené do náměstí, je

arkýř na štíhlé sloupové noze, která se vzhůru rozšiřuje diamantovou bosáží. Zdi z pravidelných tesaných kvádrů prolamuje v každém patře čtveřice oken, v každém patře najdeme tři výrazné římsy, celek vrcholí štítem se soškou.

Kromě ostění oken a nárožní bosáže nejsou jinak fasády dále zdobeny. K jihozápadnímu rohu se připojuje schodišťová věž, zastřešená obdobně jako u Janova paláce. Přízemí je klenuté, obě patra plochostropá, vysokou sedlovou střechu uzavírají opět štíty s bohatým kamenickým dekorem. Černínská budova je patrová, na vysokém soklu z tesaných kvádrů. Do náměstí se obrací risalítem se štítem odvozeným od štítů Wolfova paláce, severním směrem pak oslím hřbetem. Okna v obou štítech osvětlují místnosti v půdním polopatře. Schodišťová věž s jednoduchou jehlancovou střechou je připojena k severozápadnímu rohu budovy.

Horní zámek

Horní zámek v Benešově vznikl jako pozdně gotická městská tvrz někdy v poslední čtvrtině 15. století. Stavebníkem byl Zikmund z Vartenberka, který jej však dlouho neužíval: od roku 1502 byl v dědičném držení místnímu měšťanu Tietzemu.

Situace se změnila poté, co panství zakoupili původně míšeňští Salhausenové. Roku 1522 se stalo samostatným v majetku Bedřicha ze Salhausenu, který původní tvrz přestavěl na své sídlo. Přestavba stála na stylovém pomezí gotiky a renesance, vzhledem k osobě majitele byla silně inspirována saskými vlivy. K dalšímu přestavbě došlo po požáru roku 1543: zámek získal renesanční štíty nad bočními stěnami hlavní budovy, nově byla postavena úřednická budova u východní zdi areálu. Přes tyto úpravy si objekt podržel spíše pozdně gotický ráz. Z té doby se dochoval krov hlavní budovy ze dřeva, smýceného v zimě 1541/42.

Horní zámek byl hlavním sídlem panstva až do roku 1562, kdy si Bedřichovi synové rozdělili původně jednotné panství. Majitelem horního zámku a příslušné části panství se stal Bedřichův stejnojmenný syn.

V majetku Salhausenů a spřízněných, původně saských rodů, byl tento díl panství až do roku 1613. I další majitelé měli kořeny v Sasku. Roku 1631 polovinu města s horním zámkem zakoupil Jan Zikmund Thun z Hohensteinu, jehož rod pak vlastnil panství až do roku 1926. Protože Thunové disponovali řadou dalších modernějších sídel, v Benešově již nikdy trvale nesídlili. Horní zámek si tak zachoval prakticky beze změn podobu z roku 1543.

Po první pozemkové reformě se Thunové byli nuceni zbavovat řady objektů. Jedním z nich byl i benešovský horní zámek, který prodali roku 1926 městu. To v jeho přízemí zřídilo mateřskou školku, do pater se přesunulo městské museum. Situace se rasantně změnila po roce 1945, kdy část zámku sloužila jako sýpka místního JZD, později v přízemí fungovala truhlářská dílna. Stav objektu se valem zhoršoval, nakonec zůstal zcela prázdný. V 80. letech se začaly podnikat kroky k jeho přestavbě na dům kultury, která naštěstí nebyla dovedena k žádným nevratným devastacím zásahům.

Od roku 1991 je zámek majetkem Národního památkového ústavu, který ho o 8 let později zpřístupnil v rámci jednotné prohlídkové trasy se sousedním dolním zámkem.

www.zamek-benesov.cz

